

**Житомирський державний університет імені Івана
Франка**

*Методичні основи
організації педагогічної практики
студентів закладу вищої освіти*

Житомир – 2017

*Рекомендовано до друку кафедрою педагогіки
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2017 року)*

Рецензенти:

Антонова О.Є. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Ковальчук В.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Сахневич І. Д. – кандидат педагогічних наук, декан факультету мистецтв та менеджменту Житомирського інституту культури і мистецтв Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Мирончук Н.М. *Методичні основи організації педагогічної практики студентів закладу вищої освіти: метод. посібн. / Н.М. Мирончук. – Житомир, 2017. – 52 с.*

Методичний посібник висвітлює теоретичні та методичні основи планування, проведення і підведення підсумків педагогічної практики студентів закладу вищої освіти. Розкриваються вимоги до змісту практики та результатів її оформлення. Подано критерії оцінювання результатів практики.

Посібник адресований студентам та викладачам закладів вищої освіти, керівникам педагогічної практики студентів, учителям загальноосвітніх навчальних закладів.

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Організація та проведення педагогічної практики студентів	
1.1. Мета і завдання практики	6
1.2. Вимоги до знань і умінь студентів-практикантів.....	7
1.3. Обов'язки й права студента-практиканта	9
1.4. Обов'язки керівників педагогічної практики	11
Розділ 2. Зміст діяльності студентів під час педагогічної практики	
2.1. Організація та проведення практики	13
2.2. Види діяльності студентів під час проходження педагогічної практики.....	15
2.3. Програма та оформлення результатів практики	19
2.4. Критерії оцінювання педагогічної практики студентів	28
Розділ 3. Методичне забезпечення педагогічної практики студентів	
3. 1. Оформлення щоденника з педагогічної практики.....	32
3.2. Індивідуальний план роботи студента-практиканта.....	33
3.3. Вимоги щодо спостереження та оформлення уроків.....	34
3.4. Схема вивчення і складання психолого-педагогічної характеристики класного колективу.....	38
3.5. Підготовка та проведення виховної справи з класом.....	39
3.6. Схема психолого-педагогічного аналізу виховної справи класним керівником.....	40
3.7. Структура аналізу передового педагогічного досвіду.....	41
3.8. Вимоги до складання характеристики студента-практиканта..	42
3.9. Звіт про проходження педагогічної практики.....	43
Рекомендована література	44
Додатки.....	47

ВСТУП

У системі підготовки майбутніх учителів важлива роль належить педагогічній практиці. Основними умовами її ефективності є суспільна спрямованість, теоретична обґрунтованість, навчально-виховний характер, комплексний підхід до її змісту й організації, безперервність, наступність, систематичність. Практика студентів є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах і проводиться на оснащених відповідним чином базах навчальних закладів, а також на сучасних підприємствах і в організаціях різних галузей освіти.

Основним завданням педагогічної практики є закріплення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання, формування у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в певних соціальних умовах, оволодіння студентами сучасними методами, формами організації своєї діяльності, виховання потреби систематично поповнювати свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до різних освітніх рівнів: бакалавр, магістр.

За час навчання студенти університету (інституту) педагогічних спеціальностей проходять такі види педагогічної практики:

- педагогічна практика /неперервна/ з дисциплін *психолого* – педагогічного циклу II курс і III курс (I тиждень);
- літня соціально-педагогічна практика в оздоровчих таборах, притулках, підліткових клубах, дитячих лікарнях тощо – III курс (3-4 тижні);

- педагогічна практика – IV курс (6 тижнів);
- педагогічна практика (магістратура) в ЗСО і ЗВО .

Організацію практичної педагогічної підготовки майбутніх учителів регламентують положення та накази про проведення практики студентів закладі вищої освіти України, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України.

У методичному посібнику вміщено програми з педагогіки для всіх видів педагогічної практики, методичний матеріал, який забезпечує виконання педагогічних завдань, зразки виконання й оформлення завдань педагогічної практики студентами.

РОЗДІЛ 1

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ

1.1. Мета і завдання педагогічної практики

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності¹.

Завдання педагогічної практики:

- закріплення і практичне використання теоретичних знань з педагогіки, психології та фахових дисциплін;
- формування професійної ідентифікації майбутніх учителів, їх професійної самосвідомості;
- формування вмінь і навичок для реалізації виховної, організаційної, інформаційно-методичної, дослідницької, соціальної функцій класного керівника, а також здійснювати індивідуальну виховну роботу з учнями;

---

¹ Наказ МОН України № 665 від 01 червня 2013 року «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів»

- удосконалення умінь проводити уроки різних типів із застосуванням різноманітних методів, що активізують пізнавальну діяльність учнів;
- формування та закріплення вмінь складати програму спостереження на основі самостійно сформульованих гіпотез;
- формування у студентів любові до педагогічної професії, готовності до педагогічної діяльності; стимулювання прагнення до вивчення фахових і педагогічних дисциплін; розвиток педагогічних здібностей майбутніх учителів з метою підготовки до творчого розв'язання завдань виховання і навчання;
- вироблення у студентів творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності, набуття ними навичок аналізу результатів своєї праці та самоосвіти.

У процесі педагогічної практики студенти знайомляться із сучасним станом навчально–виховної роботи в навчально–виховних закладах; проблемами навчання та виховання школярів; вивчають передовий педагогічний досвід; удосконалюють психолого-педагогічні та фахові знання у процесі навчальної та виховної роботи з учнями; набувають здатності організації взаємодії і спілкування з учнями, учителями, батьками, представниками громадськості.

1.2. Вимоги до знань і умінь студентів-практикантів

Виховна та навчальна робота в загальноосвітньому навчальному закладі вимагає сформованості у студента-практиканта певного рівня готовності до цього виду педагогічної діяльності. У результаті проходження педагогічної практики студенти повинні набути таких **умінь**:

✓ *конструктивні*: планувати навчальну, позаурочну (гурткову) й виховну роботу; здійснювати відбір, аналіз і синтез навчального програмового матеріалу, здійснення дидактичної обробки складного матеріалу; творчо й обґрунтовано будувати організаційно-педагогічну і логіко-педагогічну структуру уроку відповідно його типу; планувати систему перспективних ліній у розвитку окремої особистості та колективу; здійснювати індивідуальну програму навчання та виховання учня;

✓ *організаторські*: діагностувати й організовувати актив класу, керувати ним у різних умовах; організовувати різні види колективної та індивідуальної діяльності учнів, розвивати їх активність під час проведення навчальних та позаурочних занять; здійснювати контроль і допомогу в розумовому та інтелектуальному розвитку учнів; здійснювати контроль і допомогу у виконанні доручень учнями; здійснювати педагогічне керівництво учнівськими організаціями; організовувати роботу з батьками та громадськістю;

✓ *комунікативні*: встановлювати педагогічно доцільні відносини з учнями, батьками, учителями; регулювати внутрішньо-колективні та міжколективні відносини; знаходити комфортні форми спілкування з учнями й батьками; передбачати результат педагогічної дії на відносини з учнями;

✓ *дослідницькі*: визначати умови організації навчально-творчої, частково-пошукової діяльності; критично оцінювати досвід, результати своєї педагогічної діяльності; здійснювати якісний аналіз обробки експериментальних даних під час проведення практики з метою розвитку в майбутніх фахівців якостей та здібностей до аналізу та синтезу; використовувати у методичних розробках елементи психолого-педагогічного дослідження, передового педагогічного досвіду; використовувати

інноваційні педагогічні технології, засоби і методи роботи в процесі організації навчально-творчої діяльності учнів старшої школи;

✓ *прикладні*: розробляти та виконувати творчі проекти із урахуванням специфіки програмного матеріалу щодо технічної та обслуговуючої праці; розробляти й організовувати проведення культурно-масових заходів; використовувати інформаційні універсальні програми для проектування графічної документації щодо конструкцій моделей різного матеріалу.

1. 3. Обов'язки й права студента-практиканта

Практикант зобов'язаний:

- вчасно розпочати й завершити практику у визначені терміни, перебувати на місці практики щодня повний робочий день;

- виконувати правила внутрішнього розпорядку навчального закладу, розпорядження адміністрації, керівника практики;

- своєчасно повідомляти керівників практики про причини відсутності у навчальному закладі, зміни в індивідуальному плані роботи;

- виконувати всі види робіт, передбачені інструкцією і програмою педагогічної практики, ретельно готуватися до проведення різних позакласних занять;

- у навчальний час постійно знаходитися з дітьми, відповідаючи за їх життя і здоров'я;

- проводити з дітьми цікаву, психологічно і педагогічно доцільну роботу, повноцінно організовувати усю життєдіяльність дитячого колективу відповідно до віку і потреб дітей;

- бути присутнім на педрадах;

- дотримуватися правил етики взаємин з педагогами навчального закладу, студентами-колегами, керівниками практики, учнями, виявляти педагогічний такт, повагу, конструктивно діяти у ситуаціях конфлікту;

- своєчасно готувати й вести документи, передбачені програмою практики (щоденник, індивідуальний план, конспекти навчальних занять, сценарії виховних справ тощо);

- займатися самовихованням і самоосвітою, удосконалювати і застосовувати педагогічні уміння і навички;

- розвивати культуру власного мовлення, культуру мовлення дітей.

Практикант має право:

- брати активну участь у плануванні загальної роботи, вносити свої пропозиції в зміну розкладу;

- здійснювати власний вибір змісту, форм і методів навчально-виховної діяльності з метою досягнення її ефективності;

- застосовувати адекватні педагогічно виправдані самостійні рішення в питаннях виховання, планування класної роботи;

- відмовитися від виконання непедагогічних видів робіт;

- відмовитися від проходження практики у будь-якій іншій функції, окрім учителя, вихователя, керівника гуртка;

- звернутися по допомогу до адміністрації й у свій навчальний заклад у разі порушення договору, прав або з будь-якої іншої причини;

- звертатися до керівництва факультету з проханням про зміни термінів проходження педагогічної практики з огляду на певні обставини (хвороба, сімейні обставини, відрядження, стажування, сесія в іншому навчальному закладі та ін.).

1.4. Обов'язки керівників педагогічної практики

Керівники груп, призначені наказом по університету, відповідають за організацію педпрактики студентів у визначеному наказом навчальному закладі, надають методичну допомогу студентам і вчителям, проводять консультації й відвідують уроки та виховні заходи, які проводять студенти.

Викладачі педагогічних кафедр керують виконанням завдань з відповідних предметів, надають наукову і методичну допомогу студентам з навчально-виховної роботи.

Керівник педагогічної практики з педагогіки:

1. Забезпечує проходження практики студентам III курсу безпосередньо у школах. Організовує зустріч студентів-практикантів з адміністрацією школи, бере участь у розподілі студентів по класах.

2. Бере участь у настановних конференціях до педагогічної практики студентів II-V курсів, надає консультації студентам щодо виконання завдань з педагогіки та оформлення звітної документації.

3. Відвідує студентів у школі, надає їм консультації.

4. Підтримує зв'язок з адміністрацією школи та вчителями, у яких студенти проходять практику.

5. Відвідує залікові виховні заходи студентів-практикантів передвипускного та випускного курсу стаціонарної форми навчання.

6. Перевіряє звітну документацію з педагогіки студентів-практикантів II-V курсів.

7. Разом з викладачем психології виставляє залік за результатами проходження практики з психолого-педагогічних дисциплін на II та III курсах.

8. Виставляє оцінку з педагогіки студентам-практикантам випускного та передвипускного курсів.

9. Бере участь у підсумкових конференціях.

10. Оформляє необхідну документацію для оплати працівникам навчальних закладів керівництва практикою з психолого-педагогічних дисциплін студентів III курсу².

---

² Положення про проведення виробничих та педагогічних практик студентів. – Житомир, 2011. – С. 65-66.

РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

2.1. Організація та проведення практики

Практика студентів є важливою ланкою системи підготовки викладача професійно-освітнього навчального закладу, учителя загальноосвітньої школи, гімназії, ліцею, вихователя дитячої дошкільної установи.

Терміни і види педагогічної практики, її зміст і система організації визначаються навчальними планами факультетів й іншими документами нормативно-методичного характеру (програмами практики, матеріалами з її методичного забезпечення, документами, які визначають систему контролю, обліку її результатів, звітності та ін.), кафедрами, які розробляють вимоги та є відповідальними за підготовку і проведення практики.

Організація практики базується на таких основних принципах:

- органічний взаємозв'язок практики з вивченням теоретичних курсів і позанавчальною діяльністю студентів;
- диференційований характер практики з урахуванням специфіки другої спеціальності та індивідуальних особливостей студентів;

- зв'язок практики з життям, відповідність її змісту, форм проведення вимогам, які ставляться перед школою і учителем на сучасному етапі;

- навчальний характер практики студентів від I до V курсу;

- наступність усіх видів практики, систематичність, послідовність і неперервність практики, поступове ускладнення її змісту, форм і методів організації, а також видів діяльності студентів від курсу до курсу;

- комплексний характер практики на всіх її етапах, який передбачає єдність навчальної і виховної роботи студентів.

На кожному курсі передбачаються такі напрями діяльності студентів: ознайомлення з функціями класного керівника, вчителя–предметника, з особливостями навчально–виховного процесу даної школи; вивчення учнів і колективу класу; участь у поточній навчально–виховній роботі /за домовленістю з учителем/; самостійна педагогічна діяльність, елементи науково–дослідної роботи з педагогіки та психології. Одночасно від курсу до курсу передбачається ускладнення діяльності студентів за різними параметрами. За об'єктом діяльності ускладнення здійснюється від роботи з окремими школярами, з малими колективами до керівництва колективом класу, а потім і до організації заходів у загальношкільному масштабі. За змістом діяльності, обумовленої рівнем взаємодії учителя з учнями, вихователя з частковим залученням до неї школярів, – до оволодіння такими формами, які вимагають більш складної взаємодії учителя і учнів. За характером діяльності – від діяльності репродуктивної, яка передбачає виконання конкретних дій за завданням учителя – до репродуктивно–творчої, а потім і

до продуктивно–творчої діяльності з елементами наукового дослідження³.

Успіх практичної діяльності майбутнього учителя залежить від уміння плідно використовувати усі теоретичні курси, систему лабораторних і практичних занять для підготовки до практичної роботи з учнями.

У процесі лабораторних та практичних занять студенти знайомляться із загальною постановкою навчально-виховної роботи в освітньому закладі, змістом діяльності вчителя та класного керівника. Під час педагогічної практики студенти безпосередньо знайомляться із навчальним закладом, спілкуються з класним керівником, отримують консультації, проводять спостереження за учнями, здійснюють організаційну, навчальну та виховну діяльність.

У процесі педагогічної практики студенти повинні навчитися аналізувати спостережувані ними педагогічні явища, ознайомитися з методикою організації деяких форм колективної діяльності учнів, розробляти методичні матеріали та шкільну документацію.

2.2. Види діяльності студентів під час проходження педагогічної практики

Мета, завдання, зміст, організаційно-методичне забезпечення педагогічної практики студентів повинні сприяти оволодінню студентами основами професійної діяльності, виробленню

---

³ Положення про проведення виробничих та педагогічних практик студентів ЖДУ імені Івана Франка. – Житомир, 2011. – С. 2.

професійних умінь та навичок, у тому числі й формуванню дослідницької культури.

Під час проходження педагогічної практики студент повинен опанувати такими видами діяльності:

організаційно-педагогічна (ведення документації, складання планів, формування колективу, ін.);

дослідницька (вивчення класного колективу, рівня вихованості учнів, виявлення інтересів і потреб учнів, їх мотивів, умов проживання тощо);

колективно-творча (організація діяльності з класом);

виховна (проведення виховних годин, зборів, індивідуальна робота з вихованцями, ін.);

аналітична (осмислення досвіду власної (чи інших вихователів) педагогічної діяльності).

Якість виконання завдань практики визначається ініціативою, старанністю, рівнем відповідальності та творчості студента-практиканта.

Система дослідницьких завдань студента-практиканта

№	Зміст роботи	Система дослідницьких завдань
1.	Знайомство зі школою і педагогічним колективом.	1. Вивчити напрямки навчально-виховної роботи педагогічного колективу. 2. Ознайомитися з традиціями школи. 3. Ознайомитися з навчально-методичною базою школи.

2.	Знайомство з класним керівником.	<ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясувати особливості класу, окремих учнів. 2. Проаналізувати систему роботи класного керівника. 2. Ознайомитися з планом виховної роботи класного керівника, завданнями на семестр (місяць, рік).
3.	Вивчення учнів класу.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти графік роботи з учнями класу: відвідування уроків, спілкування в позаурочний час, підготовки й проведення виховних справ, спостереження за учнями та застосування діагностичних методик. 2. Оволодіти методами і прийомами вивчення вікових і індивідуальних особливостей школярів.
4.	Психолого-педагогічні спостереження.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти психолого-педагогічну характеристику школяра. 2. Скласти психолого-педагогічну характеристику класу. 3. Виявити в реальній практиці, проаналізувати й записати три педагогічні ситуації. 4. Обрати проблему, актуальну для даного класу, підібрати відповідну методику, провести мікродослідження, здійснити аналіз й обробку результатів дослідження.

5.	Проведення виховної діяльності з класом.	<p>1. Освоїти основні форми позаурочної діяльності з урахуванням специфіки школи.</p> <p>2. Виявити інтереси і потреби класу, застосувавши відповідні методи (бесіду, анкетування, скриньку ідей, колективний аналіз, інше), скласти план виховної роботи з класом на означений період.</p> <p>3. Узгодити з класним керівником і класом тематику виховних справ, підготувати й провести їх за методикою КТС.</p> <p>4. За результатами проведеного мікродослідження розробити систему виховних дій з учнями класу для подолання виявлених недоліків (для підвищення рівня вихованості учнів тощо).</p>
6.	Узагальнення результатів практики	<p>1. Здійснити аналіз, самоаналіз і оцінку власної діяльності, з'ясувати якісні здобутки у власному досвіді, визначити недоліки, виявити, яких знань, умінь, досвіду бракує.</p>

2.3. Програма та оформлення результатів практики

Зміст педагогічної практики для II курсу

Базою проведення педагогічної практики може бути клас (група) I – IX класів загальноосвітньої школи, ліцею, гімназії, школи-інтернату. Тривалість практики – один тиждень.

Студент-практикант упродовж періоду практики виконує функції помічника класного (групового) керівника, вихователя, вчителя-класовода.

Мета практики: поглиблення і закріплення психолого-педагогічних знань студентів, формування у них умінь і навичок організації різноманітних видів позаурочної діяльності та дозвілля учнів, спрямованих на формування у них соціальних, громадянських, моральних та інших якостей.

Завдання та зміст практики:

- введення студента в коло проблем виховної роботи класу та школи;
- ознайомлення з обов'язками та змістом роботи класного (групового) керівника, вчителя-класовода, вихователя, з формами та змістом класної документації;
- ознайомлення з індивідуальними особливостями учнів та загальним розвитком колективу класу;
- проведення індивідуальної виховної роботи з учнями;
- ознайомлення з планом виховної роботи класного керівника, вчителя – класовода /вихователя/ та школи;
- відвідування уроків та виховних заходів, їх аналіз за схемою;
- участь у підготовці та проведенні виховних заходів;
- ознайомлення з методами управління пізнавальними процесами на уроці.

Звітна документація:

- психолого–педагогічний щоденник;
- психолого–педагогічні спостереження за навчальною діяльністю вчителя та учнів на уроці;
- план-конспект виховної справи, розробленої за методикою КТС;
- самоаналіз виховної справи (за поданою схемою);
- відгук класного керівника на проведену виховну справу, завірений підписом;
- план виховної роботи класного керівника на місяць;
- аналіз і розв’язання трьох педагогічних ситуацій.

Звітну документацію студенти подають через два дні після закінчення практики.

Зміст педагогічної практики для III курсу

Базою проведення педагогічної практики може бути клас /група/ загальноосвітньої школи, гімназії, ліцею, школи – інтернату. Тривалість практики один тиждень.

Студент-практикант виконує функції помічника класного (групового) керівника, вчителя-класовода, вихователя.

Завдання та зміст практики:

- ознайомлення із сучасними умовами проведення виховного процесу в закладі освіти;
- продовження ознайомлення з функціями класного (групового) керівника, вчителя – класовода, вихователя;
- допомога педагогічному колективу в здійсненні навчального процесу в класі на основі результатів індивідуальної та групової психолого-педагогічної діагностики;
- допомога класному керівнику, вчителю-класоводу в організації різної за змістом позанавчальної та позашкільної

виховної роботи з класним колективом та окремими вихованцями, батьками і громадськістю;

- підготовка і проведення на основі методик індивідуальної й колективної творчої діяльності виховної справи (зборів, дискусії, бесіди, вечорниць, свята, зустрічі, суспільно-корисної роботи, інтелектуальної гри тощо);

- проведення психолого-педагогічних спостережень за діяльністю вчителя та учнів на уроках; запис протоколів уроків за схемою;

- аналіз виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу та його впливу на формування учнівського колективу; складання психолого-педагогічної характеристики класу (за поданим зразком у розділі 3);

- виконання індивідуального навчально-дослідного завдання як складової самостійної діяльності студента.

Звітна документація:

- психолого–педагогічний щоденник;

- психолого-педагогічні спостереження й аналіз навчальної діяльності вчителя та учнів на уроці;

- план-конспект виховної справи, розробленої за методикою КТС;

- самоаналіз виховної справи;

- відгук класного керівника на проведену виховну справу, завірений підписом;

- план виховної роботи класного керівника на місяць;

- психолого-педагогічна характеристика класу;

- виконання завдань із НДРС.

Звітну документацію студенти подають через два дні після закінчення практики.

Літня соціально-педагогічна практика (III курс)⁴

Базами проведення практики є дитячі оздоровчі табори, трудові об'єднання учнів, навчально-дослідні господарства, табори праці та відпочинку, служби у справах неповнолітніх, відділи у справах сім'ї та молоді, підліткові та юнацькі клуби при ВЖРЕПах, дитячі лікарні, притулки для бездоглядних дітей, будинки творчості, станції технічної творчості, спецшколи-інтернати, екскурсійно-туристичні заклади та інші позашкільні виховні заклади й установи, які причетні до літнього відпочинку дітей.

У процесі 3-4-тижневої практики студенти здобувають досвід організації життєдіяльності дітей у літній період, виконуючи функціональні обов'язки соціальних педагогів та вихователів.

Завдання практики:

- ознайомитися з умовами роботи та правилами внутрішнього розпорядку закладу;

- встановити ділові контакти з колегами по роботі;

- вивчити індивідуально – вікові особливості вихованців, рівні розвитку їх груп, соціальні та природні умови організації розвиваючої життєдіяльності та змістовного відпочинку дітей у літній період;

- здійснити організацію громадського виховання, основних напрямів виховання дітей у національній системі виховання, самовиховання;

- формувати досвід здорового способу життя та зміцнювати здоров'я дітей;

---

⁴ Положення про проведення виробничих та педагогічних практик студентів ЖДУ імені Івана Франка. – Житомир, 2011. – С. 6-7.

-удосконалювати власну педагогічну майстерність шляхом ведення психолого-педагогічного щоденника, оволодіння методиками і технологіями особистісної та колективної творчої діяльності, поповнення свого методичного фонду новими матеріалами з виховної роботи в літній період.

Звітна документація:

- 1) план – сітка виховної роботи в дитячому колективі;
- 2) методична розробка виховного заходу;
- 3) психолого–педагогічний щоденник;
- 4) звіт про виховну роботу;
- 5) характеристика студента-практиканта.

Звітну документацію студенти подають у перші три дні сьомого навчального семестру.

Педагогічна практика студентів IV курсу

Педагогічна практика студентів IV курсу проводиться залежно від спеціальності в початковій на основній школах. Перед початком практики проводиться настановна конференція. Тривалість практики – чотири чи шість тижнів (за вибором факультетів).

Практика на IV курсі є для студентів першою тривалою практичною діяльністю в освітній установі. Вона дає змогу глибше пізнати реальний навчально-виховний процес, удосконалити теоретичні знання, формувати професійні уміння і навички. Під час цієї практики студент має опанувати систему роботи вчителя-предметника та удосконалити навички діяльності в ролі класного керівника, навчитися планувати навчальні заняття відповідно до специфіки навчального предмета, психологічних особливостей учнів, вести й оформляти шкільну

документацію, оцінювати навчальну діяльність учнів за критеріями, визначеними у концепції загальної середньої освіти, аналізувати результати діяльності учнів.

Перший тиждень практики відводиться для загального ознайомлення студентів зі школою, класом та організацією навчально-виховної роботи. Практикант відвідує уроки всіх учителів у закріпленому за ним класі, знайомиться з різними видами позакласної роботи, а в кінці тижня складає індивідуальний план на весь період практики.

У наступні тижні практиканти працюють згідно із загальним планом педагогічної практики в школі та індивідуальним планом, затвердженим керівником педпрактики. Протягом педагогічної практики студенти відвідують та проводять визначену кількість уроків з фаху.

Для проведення виховної роботи під час практики кожен студент закріплюється, як правило, за окремим класом. Студенти працюють помічниками класного керівника, ведуть позакласну роботу.

Завдання та зміст практики

1. Ознайомлення зі школою, бесіди з директором школи, його заступниками, участь у засіданні педради школи.

2. Вивчення класу, в якому студент проходить педагогічну практику, ознайомлення з роботою вчителів і класного керівника (бесіди, вивчення планів роботи, відвідування уроків і позакласних заходів).

3. Складання індивідуального календарного плану-графіка роботи студента на весь період педагогічної практики.

4. Підготовка і проведення уроків різних типів із застосуванням різноманітних методів та використанням різних

форм організації навчальних занять; участь в обговоренні та аналізі уроків, які проводять інші студенти-практиканти.

5. Здійснення виховної роботи в ролі помічника класного керівника:

- робота за планом класного керівника;
- допомога у веденні документації;
- проведення виховних заходів;
- відвідування виховних заходів кращих учителів (1-2 заходи)

та їх аналіз за схемою;

- знайомство з досвідом роботи кращих учителів школи.

Відвідування 10-15 уроків. Запис протоколу уроків;

- знайомство з організацією методичної роботи в школі.

6. Керівництво предметним гуртком у школі, участь в організації тематичного ранку (або вечора) за фахом.

7. Робота з батьками учнів (підготовка і проведення батьківських зборів, відвідування сімей учнів тощо).

8. Вивчення особистості учня і складання його психолого-педагогічної характеристики.

9. Проведення індивідуальної роботи з учнями.

10. Виготовлення різних видів наочності.

11. Аналіз освітньо-виховного середовища навчального закладу та виділення й розв'язання трьох педагогічних ситуацій.

Звітна документація

1. Після закінчення педагогічної практики студент здає таку документацію:

-характеристику студента-практиканта, завірену директором школи;

-звіт про проведену роботу;

-зведену відомість оцінок за проведені уроки і виховні заходи;

- щоденник педагогічної практики;
  - конспект виховної справи, розробленої й проведеної за методикою КТС;
  - відгук класного керівника на проведену студентом виховну справу;
  - опис та розв'язання трьох педагогічних ситуацій, які виникли під час практики;
  - план виховної роботи класного керівника на два місяці (період практики);
  - результати мікродослідження.
- Звітна документація здається до кінця першого навчального тижня після проходження практики.

Педагогічна практика магістрантів

Педагогічна практика магістрантів залежно від спеціальності проводиться в початковій/ старшій школі /закладі вищої освіти. Перед початком практики проводиться настановна конференція.

Ця практика є вищим і професійно складнішим етапом практичної підготовки вчителя/викладача після здобуття освітньо-кваліфікаційного ступеня “Бакалавр”.

Мета навчально-виховної практики – вдосконалення первинного досвіду педагогічної роботи у навчальному закладі; формування у студентів системи педагогічних умінь і навичок, що забезпечують належний рівень самоорганізації професійної діяльності у типових і нестандартних ситуаціях,

Перший тиждень практики відводиться на загальне ознайомлення студентів з навчальним закладом, класом/академічною групою та організацією навчально–виховної роботи з учнями/студентами. Практикант відвідує уроки/заняття

за фахом, знайомиться з різними видами діяльності з суб'єктами навчання, й укінці тижня складає індивідуальний план на увесь період практики.

У наступні тижні практиканти працюють відповідно до загального плану педагогічної практики в навчальному закладі та індивідуальним планом, затвердженим керівником педпрактики. Упродовж педагогічної практики студенти проводять уроки/заняття з фаху в закріпленому класі/академічній групі.

Під час цієї практики студент вивчає та аналізує інноваційний педагогічний досвід. Об'єктом аналізу слугує професійна діяльність педагога, яка зумовлює стабільно високі педагогічні результати, містить елементи новаторства, творчого пошуку. Мета дослідження полягає в чіткому та системному викладі педагогічної структури дій педагога-фахівця, які мають практичне значення, та їх осмисленні й теоретичному аналізі. Структура опису подається у розділі 3.

Завдання та зміст практики

1. Ознайомлення з навчальним закладом, бесіди з керівництвом закладу, участь у семінарах, засіданнях.

2. Вивчення класу/групи, в якій магістрант проходить педагогічну практику, ознайомлення з роботою педагогів і класного керівника/куратора, вивчення планів, відвідування занять та позанавчальних заходів.

3. Підготовка й проведення занять різних типів із застосуванням різноманітних методів та використання різних форм організації навчальних занять.

4. Виконання функцій учителя/викладача і вихователя в закріпленому класі/ академічній групі.

5. Здійснення виховної діяльності в ролі класного керівника/куратора за напрямками:

- робота за планом виховної роботи;
- допомога у веденні документації;
- індивідуальна робота з учнями/студентами;
- участь та допомога у роботі самоврядування;
- проведення виховних заходів.

6. Відвідування виховних заходів /1-2 заходи/ кращих педагогів та їх аналіз за схемою.

7. Знайомство з досвідом роботи кращих педагогів освітнього закладу різних спеціальностей.

8. Ознайомлення та участь у методичній роботі закладу.

9. Участь у роботі методичних об'єднань педагогів, у нарадах класних керівників/ кураторів і різного роду методичних заходах, які проводяться в освітньому закладі.

Звітна документація

1. Після закінчення педагогічної практики магістрант здає таку документацію:

- характеристику студента-практиканта, завірену керівником закладу;
- звіт про проведену роботу;
- щоденник педагогічної практики;
- опис досвіду роботи педагога – майстра;
- результати проведеного мікродослідження.

Звітна документація подається до завершення першого навчального тижня після періоду проходження практики.

2.4. Критерії оцінювання педагогічної практики студентів

Оцінювання практики студентів відбувається за такими критеріями:

- 1) обсяг виконаних завдань програми практики;

2)якість виховної й навчальної роботи з учнем і класом/групою;

3)якість виконання усіх завдань та видів роботи під час проходження практики;

4)якість оформлення та своєчасність здачі підсумкової документації.

За результатами практики студенти отримують диференційовану оцінку.

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою університету
A	5 (відмінно)	90-100
B	4 (добре)	82-89
C	4 (добре)	74-81
D	3 (задовільно)	64-73
E	3 (задовільно)	60-63
FX	2 (незадовільно) з необхідністю виконання певних завдань	35-59
F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним проходженням практики	1-34

Оцінка А (90-100 балів) – відмінно – ставиться студенту, який на високому рівні виконав необхідний об'єм завдань з навчально–виховної роботи, визначений програмою практики; спираючись на психолого–педагогічну теорію, правильно визначив виховні завдання, способи і результати їх розв'язання й ефективно здійснював діяльність із залучення учнів (студентів) до виховної роботи з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей; виявив під час практики самостійність, творчий

підхід, педагогічний такт; завоював повагу і виключно позитивну оцінку серед учнів і педагогічного колективу, методистів, керівників педпрактики; отримав високу оцінку класного керівника (куратора) групи, з якою працював; якісно оформив звітну документацію та здав її у визначений термін.

Оцінка В (82-89 балів) – добре – ставиться студенту, який повністю виконав необхідний об'єм завдань з педагогіки і психології; виховні заходи провів на відповідному науковому й організаційному рівні; виявляв ініціативу в роботі, старанність, самостійність; отримав позитивну оцінку класного керівника (куратора); допустив незначні недоліки в оформленні звітної документації; документацію здав у визначений термін.

Оцінка С (74-81 бал) – добре – ставиться студенту, який повністю виконав необхідний об'єм завдань з педагогіки і психології; виявив психолого–педагогічні знання й уміння на достатньому рівні; виявляв ініціативу в роботі; виховні заходи провів на відповідному науковому й організаційному рівні, але у використанні окремих видів виховної роботи виявляв несуттєві помилки; отримав позитивну оцінку класного керівника (куратора) (не нижче достатнього рівня); допустив незначні недоліки в оформленні звітної документації; документацію здав у визначений термін.

Оцінка D (64-73 бали) – задовільно – ставиться студенту, який виконав необхідний об'єм завдань з педагогіки і психології, але допускав помилки у плануванні та проведенні окремих заходів; при організації виховної роботи в класі (навчальній групі) виявляв помилки у плануванні окремих моментів виховної діяльності та позакласних занять, не достатньо враховував вікові та індивідуальні особливості вихованців, допустив незначні порушення вимог щодо доцільної організації виховної роботи, які

вміє виправити або пояснити їх причини при зверненні на це уваги методиста, керівника педпрактики і не повторює їх надалі. Студент проявив себе як організований, дисциплінований, хоч недостатньо ініціативний та самостійний, вчасно здав документацію, в яку можуть бути внесені незначні доповнення і поправки згідно вказівок керівника практики. Є недоліки в оформленні звітної документації.

Оцінка E (60-63 бали) – задовільно – ставиться студенту, який виконав необхідний об'єм завдань з педагогіки і психології; на задовільному рівні забезпечив виховний процес і виконав заплановані завдання, але не проявив при цьому глибокого знання психолого–педагогічної теорії й уміння застосовувати її, не достатньо враховував вікові та індивідуальні особливості учнів (студентів) навчальної групи, з якою працював; неякісно оформив документацію та несвоєчасно її здав.

Оцінка FX (35-59 балів) – незадовільно – ставиться студенту–практиканту, який не виконав програму навчально–виховної роботи, проявив слабе знання психолого–педагогічної теорії, невміння застосовувати її для постановки і реалізації виховних завдань, встановлювати правильні взаємостосунки з усіма учасниками педагогічного процесу, не готовий до забезпечення доцільної навчально–виховної роботи у школі внаслідок недостатніх знань з провідного предмета, неякісно оформив документи практики.

Оцінка F (0-34 бали) – незадовільно – ставиться студенту, який не виконав необхідний об'єм завдань з педагогіки і психології; не виконував освітньо-виховні завдання практики; не здав звітну документацію.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ

1. Оформлення щоденника з психолого-педагогічної практики

У період практики студент веде щоденник, який свідчить про виконання студентом-практикантом свого індивідуального плану, про обсяг і зміст виконаної роботи, про щоденне навантаження практиканта.

У щоденнику записуються відомості про школу: адреса, телефони, відомості про дирекцію школи, прізвища вчителів, які є керівниками практики базової установи; відомості про методистів кафедр університету; відомості про учнів школи: кількість учнів, кількість класів; відомості про клас: список учнів класу, обов'язки учнів у класі, актив класу; розклад дзвінків та уроків (відомості записуються в певній послідовності на сторінках щоденника).

Облік практики студента подається за такою схемою:

Дні тижня, дата	Розклад уроків	Тема уроку	Прізвище, ініціали вчителя	Підпис учителя
Понеділок	_____	_____	_____	_____
	_____	_____	_____	_____
	_____	_____	_____	_____
	_____	_____	_____	_____

3.2. Індивідуальний план роботи студента-практиканта

Індивідуальний план роботи студента-практиканта є одним із основних документів практиканта на весь період проходження ним практики. У ньому в календарній послідовності зазначаються всі заплановані види діяльності студента-практиканта, пропозиції, зауваження методистів, учителів. До нього входять такі розділи:

1. Вивчення шкільної документації.

2. Навчальна робота (відвідування і обговорення уроків за фахом). Дидактичний аналіз уроків у щоденнику. Розгорнутий дидактичний аналіз уроку.

3. Робота гуртків та факультативів. Ознайомлення зі специфікою діяльності керівника гуртка та факультативу.

4. Виконання завдань з психології.

5. Опрацювання рекомендованої літератури.

6. Наукова робота. Підготовка практичного матеріалу для курсових робіт.

Індивідуальний план перевіряється і затверджується методистом (груповим керівником) у перші дні педагогічної практики.

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відмітка про виконання
-------	--------------	------------------	------------------------

3.3. Вимоги щодо спостереження та оформлення уроків

Зміст відвіданих уроків подається у щоденнику в такому порядку:

Схема запису протоколів уроку

Протокол уроку №

Дата проведення _____

Прізвище, ім'я, по батькові вчителя _____

Предмет _____

Тема _____

Мета _____ (з виділенням освітніх, розвиваючих і виховних завдань)

Тип уроку: _____

Етапи уроку	Діяльність учителя	Діяльність учня	Методи навчання

Висновки

Схема дидактичного аналізу уроків

Прізвище, ініціали вчителя _____

Предмет _____

Тема _____

Мета _____

Тип уроку: _____

1. Підготовка вчителя до уроку (записи на дошці, обладнання, наочність).

2. Особливості організації початку уроку (привітання, організація класу до навчальної роботи, відновлення порядку та дисципліни після перерви).

3. Методика перевірки знань, умінь і навичок (контроль за знаннями учнів, форми контролю, види опитування, об'єктивність оцінювання, диференційований підхід, охопленість учнів перевіркою домашнього завдання).

4. Особливості постановки мети та завдань уроку, мотивація (дидактична оцінка уроку з точки зору постановки цілей і завдань уроку. Чи мотивує вчитель тему і мету уроку).

5. Тип і структура уроку:

- обраний тип уроку, відповідність типу уроку його дидактичній меті;

- відповідність структури уроку обраному типу, чи є відхилення від встановленої структури уроку, чим вони викликані;

- послідовність окремих етапів уроку;

- раціональність часу по етапах уроку;

- забезпечення цілісності і завершеності уроку.

6. Зміст уроку:

- науковість змісту уроку;

- виховна спрямованість змісту уроку, чи достатньо повно використано з виховною метою зміст навчального матеріалу і в аспекті якого напрямку виховання.

- які закономірності та принципи навчання були реалізовані на уроці (принципи наочності, самостійності навчання, зв'язку теорії з практикою);

- спрямованість навчання на вирішення завдань гармонійного розвитку особистості, здійснення розвиваючого і виховного принципів у навчанні;

- врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів у навчанні;

- чи здійснювалась диференціація навчання на уроці, в чому це проявлялося (у змісті навчання, методах роботи з учнями, об'ємі домашніх завдань тощо).

які методи, види роботи, способи розвитку розумової діяльності учнів використовувалися;

- яка система загальних методів навчання застосована на уроці;

- доцільність та ефективність використаних методів і прийомів навчання;

- чи застосовувались на уроці методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів, методи організації самостійної роботи учнів;

- які методи переважають у роботі вчителя: репродуктивні чи проблемно-пошукові, взаємозв'язок репродуктивної і творчої роботи учнів на уроці;

- засоби навчання на уроці, мета та доцільність застосування основних засобів навчання (слово вчителя, наочні засоби, технічні засоби навчання);

- які форми навчальної діяльності учнів та їх різновиди використані на уроці (індивідуальні, групові, колективні, фронтальні).

7. Контроль навчально-пізнавальної діяльності учнів:

- на яких етапах здійснювався контроль знань, умінь та навичок учнів;

- які методи контролю і самоконтролю знань застосовані на уроці;

- яка кількість учнів охоплена у процесі контролю знань;

- чи дотримані педагогічні вимоги до оцінювання знань учнів;

- норми оцінювання знань, умінь та навичок.

8. Поведінка вчителя та учнів на уроці:

- поведінка учнів на уроці, чим вона визначається;
- наявність свідомої дисципліни на уроці, чи здійснюється спеціальна організація поведінки учнів із виховною метою;
- поведінка вчителя, його організаторські і комунікативні здібності, вміння володіти класом, організувати роботу учнів, темп роботи вчителя (жвавий, рішучий чи повільний, байдужий);
- вплив поведінки вчителя та учнів на ефективність процесу навчання.

9. Підсумки уроку:

- коли і як було оголошено домашнє завдання учням, готовність учнів до виконання домашнього завдання;
- рівень складності, обсяг, врахування індивідуальних можливостей учнів, інструктаж
- чи здійснювалась диференціація та індивідуалізація домашнього завдання учнів;
- чи були підведені підсумки уроку.

10. Результати уроку, загальні висновки:

- дидактична оцінка уроку з точки зору досягнення цілей і завдань уроку;
- якість знань, умінь і навичок учнів, розвиваюче і виховне значення уроку (міжпредметні зв'язки, прищеплення учням інтересу до предмету, доступність викладу, єдність теорії з практикою і т. д.);
- культура спілкування вчителя з учнями: такт, вміння володіти класом, бажання допомогти учневі);
- пропозиції щодо підвищення ефективності даного уроку.

3.4. Схеми вивчення і складання психолого-педагогічної характеристики класного колективу

Загальні відомості про класний колектив: кількість учнів, з них хлопчиків і дівчаток, коли сформувався колектив, чи були об'єднання з іншими класами, зміни класних керівників і т. ін.).

Взаємовідносини усередині класного колективу:

- ступінь згуртованості членів колективу (наявність або відсутність угруповань, рівень зацікавленості загальними справами класу; прояви взаємної вимогливості, чуйності, дружньої турботи, взаємодопомоги і поваги, товариства і дружби між учнями; критика і самокритика в колективі; особливості взаємин між хлопчиками і дівчатками; емоційне "благополуччя" і "неблагополуччя" окремих учнів).

- офіційна структура класу, актив класу;

- наявність в колективі неофіційних лідерів, характер їх впливу на клас; наявність "ізолюваних", причини їх появи і можливі шляхи зміни ставлення до них товаришів.

Особливості взаємовідносин класного керівника і колективу учнів: загальна культура вчителя, досвід, організаторські здібності, частота контактів з учнями, авторитет серед учнів і т. ін.

Позаурочні інтереси учнів: гуртки, секції, які відвідують школярі; ступінь охоплення гуртковою діяльністю.

Ступінь взаємозв'язку батьків, громадськості та колективу класу: спільні справи, контакти, участь батьків у справах класу і т.п.

Загальні психолого-педагогічні висновки:

1. Рівень(стадія) розвитку колективу.

2. Характер загального емоційного клімату в колективі (бадьорий, життєрадісний, інертний, напружено-знервований і т. д.).

3. Рівень дисциплінованості колективу.

4. Визначення основних недоліків організації життя колективу і взаємовідносин його членів, шляху їх ліквідації.

5. Зміст роботи, проведеної студентом-практикантом в класі з метою підвищення громадської активності учнів і прищеплення їм колективістських взаємовідносин.

6. Пропозиції за змістом і організації виховної роботи з цим класним колективом (з боку учителів, батьків, учнівських громадських організацій).

3.5. Підготовка та проведення виховної справи з класом

Проведення виховної справи вимагає попередньої роботи студента-практиканта. Потрібно спочатку вивчити учнівський колектив, рівень їх згуртованості, інтереси. Це дасть змогу правильно визначити мету і завдання виховної справи, систематизувати педагогічні впливи у процесі його підготовки й проведення.

Виховна справа повинна плануватися з урахуванням життєвих ситуацій у класі, школі, довкіллі. При плануванні виховної справи варто враховувати вікові й індивідуальні властивості учнів, традиції класу, школи; завдання виховної роботи з класом

Схема оформлення виховної справи

1. Форма проведення.

2. Тема.

3. Мета.
4. Використане обладнання.
5. План підготовки (за КТС).
6. Детальний конспект виховної справи.
7. Самоаналіз.
8. Аналіз виховної справи класним керівником.
9. Використана література.

Схема самоаналізу виховної справи

1. Визначення місця виховної справи у системі навчально-виховної роботи класу, доцільність його проведення та обраної форми проведення.
2. Оцінювання ступеня досягнення мети.
3. Характеристика учасників заходу, охоплення їх активною діяльністю під час планування, підготовки та проведення заходу.
4. Оцінювання результативності виховної справи, її пізнавальної та виховної цінності.
5. Оцінювання психологічного стану учнів під час підготовки та проведення справи.
6. Визначення позитивних сторін та недоліків у проведенні справи.

3.6. Схема психолого-педагогічного аналізу виховної справи класним керівником

1. Клас, вид роботи, тема проведеної позаурочної справи.
2. Мета та завдання виховної справи.
3. Актуальність теми.
4. Організація підготовки учнів до виховної справи: тривалість підготовчого періоду, ступінь участі школярів, наочне

оформлення заняття, використання технічних засобів та ін. Вплив підготовки до виховної справи на згуртування учнів.

5. Зміст і методика проведення заняття:

- відповідність змісту виховної справи поставленій меті;
- пізнавальна та виховна цінність для учнів підбраного матеріалу;
- емоційна насиченість, інтерес учнів до заняття, їх активність;
- прийоми і методи, які використовувалися на занятті, їх відповідність віковим особливостям учнів, рівню розвитку учнів даного класу.

6. Культура проведення виховної справи вихователем: чіткість, послідовність запланованих дій, емоційність, взаємозв'язок із учнями класу, врахування вікових особливостей учнів.

7. Педагогічна цінність проведеного заняття, його значення для розвитку колективу та учнів.

8. Оцінка класним керівником якості та результатів виховного заходу.

3.7. Структура аналізу передового педагогічного досвіду⁵

- 1) Коротка характеристика мікрорайону, школи.
- 2) Аналіз духовного середовища формування педагога (залежно від доступності інформації): батьки, вчителі, друзі, обставини.
- 3) Визначення об'єкта і предмета аналізу.

---

⁵ Педагогічна практика студентів: інструктивні матеріали / уклад. Д.Д. Герцюк, Т.В. Равчина, С.Б. Цюра, Х.П. Мазепа. – Львів, 2003. – С. 62-63.

4) Опис системи педагогічних дій учителя (проблемне завдання, над яким працює вчитель; мета діяльності; опис форм, методів прийомів навчально-виховних дій учителя).

5) Висновки. Новизна і значущість проаналізованого досвіду. Аналіз власних поглядів стосовно вивченого досвіду.

3.8. Вимоги до складання характеристики студента-практиканта

Під час складання характеристики учитель (методист) повинен враховувати наступні параметри діяльності студента:

✓ виявлені уміння й навички самостійної роботи з дитячим чи юнацьким колективом;

✓ використання різними формами та методами виховної та навчальної роботи;

✓ ступінь відповідальності й серйозності виконання студентом завдань практики;

✓ доцільність колективної й індивідуально спрямованої навчально-виховної діяльності;

✓ вміння згуртувати колективи та організувати активну життєдіяльність учнів у період практики;

✓ комунікативні здібності, вміння налагодити контакт з учнями, колегами, адміністрацією;

✓ уміння організувати і провести колективну творчу справу;

✓ якість і доцільність поведених виховних справ;

✓ знання вікових особливостей школярів, уміння враховувати їх у практичній діяльності;

✓ здатність організувати учнів класу, активізувати їх діяльність, зацікавити змістом виховної справи, уроку;

- ✓ ставлення до роботи, дисциплінованість;
- ✓ рекомендована оцінка за практику.

3.9. Звіт про проходження педагогічної практики

1. Коротка характеристика школи і навчально-методичної бази.

2. Кількість відвіданих занять у вчителя школи, з предмета, що запозичене з їх досвіду і що було використано вже в період педпрактики?

3. Які дидактичні засоби були виготовлені за завданнями учителя? Яка робота була виконана для обладнання навчальних кабінетів?

4. Яка позакласна робота проводилася з учнями?

5. Наукові дослідження, проведені в школі за час педпрактики.

6. Пропозиції щодо покращення педпрактики в наступні роки. Загальні враження про практику.

_____

(дата)

_____

(підпис)

_____

(прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш. А. Размышления о гуманной педагогике / Амонашвили Ш.А. – М., 1996.
2. Антонова О. Є. Методичні рекомендації до застосування технології формування у майбутніх учителів базових знань з курсу «Педагогіка» / Антонова О.Є. – Житомир : ЖДПУ, 2000.
3. Бордовская Н. В. Педагогика: учебник для вузов / Бордовская Н.В., Реан А.А. – Санкт-Петербург : Питер, 2000.
4. Васильева З. И. Практикум по педагогике / Васильева З. И. и др. – М.: Просвещение, 1988.
5. Виховні години : 5 клас : Книга для класного керівника / Боднарчук Г.М., Тимочків М.М. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2004.
6. Волкова Н. П. Педагогіка: посіб. для студ. вузів / Н. П. Волкова. – К. : Академія, 2001. – 576 с.
7. Грехнев В. С. Культура педагогического общения / В. С. Грехнев. – М., 1990.
8. Дубасенюк О. А. Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога : монографія / Дубасенюк О.А. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2005. – 367 с.
9. Иванов И. П. Энциклопедия коллективных творческих дел / Иванов И. П. – М.: Педагогика, 1989.
10. Иванов І. П. Виховувати колективістів / Іванов І. П. // Педагогічний пошук. — К.: Рад. шк., 1988. – С. 336–406.
11. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: навч. посібник / Карпенчук С. Г. – К.: Вища школа, 2007.
12. Касьяненко М.Д. Педагогіка співробітництва / Касьяненко М.Д. – К., 1983. – Ч.1.
13. Кобзарь Б. С. Внеурочная воспитательная работа в школах и группах продленного дня / Кобзарь Б. С. – К., 1984.
14. Кузьмінський А. Теорія і методика виховної роботи / Кузьмінський А., Омеляненко В. – К., 2008.
15. Кузьмінський А.І. Педагогіка: підручник / Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. – К.: „Знання-Прес”, 2008. – 447 с.

16. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка: Основні положення: навч. посібник для самост. вивчення дисциплін / Лозниця В.С. – Х., 1999.
17. Матвієнко О.В. Практикум з курсу «Теорія виховання» / Матвієнко О.В. – К.: Стилос, 2001.
18. Методика воспитательной работы / под ред. А.И. Рувинского. – М.: Просвещение, 1989. – 79 с.
19. Мирончук Н.М. Батьки і підлітки: гармонізація взаємин: метод. посіб. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – 68 с.
20. Мирончук Н.М. Культура міжособистісних взаємин старших підлітків: теоретичні й методичні основи формування: монографія / Н.М. Мирончук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – 184 с.
21. Мирончук Н.м. Розвиток культури взаємин у старших підлітків: навч. посібн. / Н.М. Мирончук; за ред. М.В. Левківського. – [2-ге вид., доповн. і переробл.]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 220 с.
22. Мойсеюк Н.Е. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти, - К., 1999. – 350 с.
23. Наказ МОН України № 665 від 01 червня 2013 року “Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/1672>
24. Неволіна І. Я. Методические основы организации самостоятельной работы студентов по психолого-педагогической составляющей производственной практики / Неволіна І. Я., Колодіна Л. В. – Славянск-на-Кубани, 2004. – 59 с.
25. Основи шкільного виховання: навч. посібн. / Трухін О. І. та ін. – К.: Центр навч. літератури, 2004.
26. Палеха Ю.І. Основи психології та педагогіки: навч. – метод. посібник / Ю.І. Палеха та ін. – К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу, 1999.
27. Пальчевський С.С. Педагогіка: навч. посібн. / Пальчевський С.С. – К.: Каравела, 2007. – 576 с.
28. Педагогіка / под ред. Ю.К. Бабанського. – М., 1998.

29. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: навч. посібн. / Упоряд. І. Зязюн, Н. Базилевич. – К.: Вища школа, 2006. – 606 с.
30. Подласый И.П. Педагогика [Текст] : Новый курс : в 2-х кн. Кн. 1 : Общие основы. Процесс обучения. – М.: Владос, 1999.
31. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України / Наказ Міносвіти N 93 від 08.04.93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0173-93>.
32. Практикум з педагогіки: навч. посіб. / за ред. Дубасенюк О.А., Іванченко А.В. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2005.
33. Практикум по возрастной и педагогической психологии. – М.: Просвещение, 1987. – С. 42-64.
34. Руденко Ю.Д. Основи сучасного українського виховання / Ю.Д. Руденко. – К.: Вид – во імені Олени Теліги, 2003.
35. Сучасні проблеми освіти і виховання школярів: зб. наук.-метод. праць / за ред. Н.М. Мирончук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.. І. Франка, 2011. – 180 с.
36. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. посібн. / Фіцула М.М. – К., 2002. – 528 с.
37. Формування особистості в освітньо-виховному середовищі навчального закладу: проблеми і пошуки: зб. наук. праць / за заг. ред. доц. Мирончук Н.М. – Житомир: ФОП “Левковець”, 2014. – 244 с.
38. Фридман Л.М. Изучение личности учащегося и ученических коллективов / Фридман Л.М. и др. – М.: Просвещение, 1988. – 207 с.
39. Харламов И. Ф. Педагогика: учебник. – [6-е изд.]. – Минск: Университэцкае, 2000. — 560 с.
40. Щуркова Н.Е. Новые технологии воспитательного процесса / Щуркова Н.Е. – М., 1994.

ДОДАТКИ

Додаток А

Технологія підготовки й організації колективних творчих справ

I етап – попередня робота вихователів. Визначаються виховні завдання КТС, яка буде здійснюватися, обмірковуються варіанти роботи, обговорюються учасники справи; розглядаються питання доцільності залучення однодумців, шефів.

II етап – колективне планування. Відбувається колективне уточнення мети діяльності колективу. Формуються мікрогрупи для пошуку ідей, пропозицій щодо змісту майбутньої справи, визначається план проведення творчої справи, обирається рада справи (хто відповідатиме за підготовку й проведення).

III етап – підготовка колективної творчої справи. Керівним органом КТС (радою) уточнюється й конкретизується план її підготовки та проведення; організовується її виконання, здійснюється розстановка її учасників, розподіляються доручення між учасниками справи з урахуванням їхніх взаємин.

IV етап – здійснення КТС. Реалізується розроблений керівним органом колективної справи план роботи. Учні є виконавцями запланованих ролей, які дозволяють їм реалізувати себе, показати відповідні вміння та здібності, сприяють розвиткові особистісних якостей школярів, їх творчому зростанню.

V етап – колективне підбиття підсумків справи. Обговорення результатів проведення справи (Що вдалося? Що сподобалось? Чого навчилися? Якого досвіду набули?

Які негативні аспекти справи? У чому були прорахунки? Через що так сталося? Що слід врахувати на майбутнє?). Проводиться у формі бесіди, анкети, збору-вогника тощо.

VI етап – найближчі колективні творчі справи – обираються нові справи для колективної підготовки та проведення.

Додаток Б
Орієнтовна тематика
індивідуальних навчально-дослідних завдань

*Дослідження особливостей
навчально-пізнавальної діяльності учнів*

1. Вивчення причин успішності учня у певного вчителя.
2. Дослідження ставлення учнів до навчання, пізнавальної діяльності, навчального предмета, школи тощо.
3. Виявлення навчальної мотивації учнів.
4. Дослідження ставлення учнів до методів, форм організації навчання (способів навчально-пізнавальної діяльності, типів навчальних завдань, форм і типів організації навчальних занять).
5. Виявлення труднощів навчально-пізнавальної діяльності учнів.
6. Вивчення впливу ситуації успіху на особистісний розвиток школяра.
7. Дослідження ставлення учнів до домашньої навчальної роботи.

*Дослідження особистісно-індивідуального розвитку учнів та
процесів становлення учнівського колективу*

1. Вивчення ціннісних орієнтацій учнів.
2. Дослідження особливостей спілкування (взаємин) в учнівському колективі.
3. Вивчення ставлення учнів до організації позаурочної діяльності у школі та її виховного впливу.
4. Дослідження ступеня залученості учнів класу до позаурочної діяльності.
5. Вивчення інтересів учнів та умов їх розвитку в навчальному закладі.

6. Вияв та аналіз суджень учнів стосовно національних та загальнолюдських цінностей.

7. Дослідження процесу самовиховання учнів.

Дослідження особливостей педагогічної діяльності учителя

1. Вияв і характеристика засобів, прийомів емоційного впливу вчителя на учнів.

2. Дослідження рівня взаємозв'язку класного керівника й учнівського колективу.

3. Вияв ставлення учнів до особистісних та професійних характеристик учителя.

4. Дослідження особливостей педагогічного спілкування сучасного вчителя з учнями, батьками, колегами.

5. Дослідження чинників у роботі педагога, що забезпечують позитивні (або ж негативні) результати його діяльності.

6. Дослідження труднощів методичного характеру в роботі вчителя.

7. Вивчення системи самоосвітньої діяльності педагога.

Додаток В⁶

Методика системного аналізу та оцінювання ефективності навчального заняття, проведеного практикантом

1. Оцінювання основних особистісних якостей практиканта.
  - 1.1. Знання предмета та загальна ерудиція практиканта загалом.
  - 1.2. Рівень педагогічної майстерності.
  - 1.3. Культура мовлення, дикція, інтенсивність, образність, емоційність, загальна та специфічна грамотність.
  - 1.4. Ступінь тактовності та демократичності стосунків зі студентами.
2. Оцінювання основних характеристик студентів на занятті.
  - 2.1. Ступінь пізнавальної активності, творчості та самостійності студентів.
  - 2.2. Рівень навчальних умінь і навичок студентів.
  - 2.3. Наявність та ефективність групових форм роботи.
  - 2.4. Ступінь дисциплінованості, організованості та зацікавленості.
3. Оцінювання змісту діяльності практиканта та студентів.
  - 3.1. Науковість.
  - 3.2. Доступність навчального матеріалу.
  - 3.3. Актуальність і зв'язок з життям (теорії та практики).
  - 3.4. Ступінь новизни, проблемності та привабливості навчального матеріалу.
  - 3.5. Оптимальність обсягу матеріалу, який пропонується для засвоєння.
4. Оцінювання ефективності способів діяльності практиканта і студентів під час заняття.

---

⁶ Туриніна О. Л. Програма науково-дослідної та педагогічної практики студентів спеціальності "Психологія" спеціалізації "Практична психологія"(освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр) / О. Л. Туриніна. – К.: МАУП, 2006. — С. 20-21.

- 4.1. Раціональність та ефективність використання часу заняття, оптимальність його темпу, а також чергування та зміна видів діяльності.
  - 4.2. Ступінь доцільності та ефективності використання технічних засобів навчання.
  - 4.3. Ступінь раціональності та ефективності використання форм і методів роботи.
  - 4.4. Рівень зворотного зв'язку зі студентами у процесі заняття.
  - 4.5. Ефективність контролю за роботою студентів і рівень вимог, на якому оцінювалися їхні знання та вміння.
  - 4.6. Ступінь естетичного впливу заняття на студентів.
5. Оцінювання досягнення мети та результатів проведеного заняття.
    - 5.1. Ступінь конкретності, чіткість і лаконічність формулювання мети заняття.
    - 5.2. Реальність, доцільність, складність і досяжність мети.
    - 5.3. Ступінь навчального впливу проведеного заняття на студентів (чого саме та в якій мірі навчились).
    - 5.4. Ступінь виховного впливу (що саме сприяло їхньому вихованню).

Навчальне видання

Мирончук Наталія Миколаївна

**Методичні основи
організації педагогічної практики
студентів закладу вищої освіти**